

Konservy pro turisty

doporučí

J. V. VONDRÁČEK,

Praha I., Perlová ulice č. 10.

== Račte žádat obšírný ceník. — Zásylky na dobírku. ==

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké, jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jediňě „u Štajgrů“,
Kolín, Rubešova ulice.

== Vzorok na požádání franko. ==

PETR SVOBODA,

ryjec, ozdobník a emailleur v Praze, Bartolomějská ul. č. 309 I.

dodavatel klubu českých turistů a české ústřední jednoty velocipedistů v Praze jakož i mnohých klubů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Zhotovňuje odznaky turistické, cyklistické a sokolské v emailii buď dle návrhů vlastních aneb jemu podaných vkusně a v cenách nejlevnějších.

J. VITEJČEK V PRAZE,

první obstaravatel'ský závod květin

Skořepka čís. 1058, naproti „Šturmovům“.

Veškeré práce vazačské provádím vkusně.

Velkoobchod květin. dovoz a vývoz.

Z nejkompetentnějších kruhů nejlépe doporučen ku vázání kytic, věnců, jardinek, košíčků a jiných vhodných předmětů z čerstvých, sušených i umělých květin. Práce se provádí pod vlastním dohledem. Ručím tedy za správné a přesné dodání. Speciální závod k okrášení sálů i chodeb umělými, praeparovanými palmami všeho druhu.

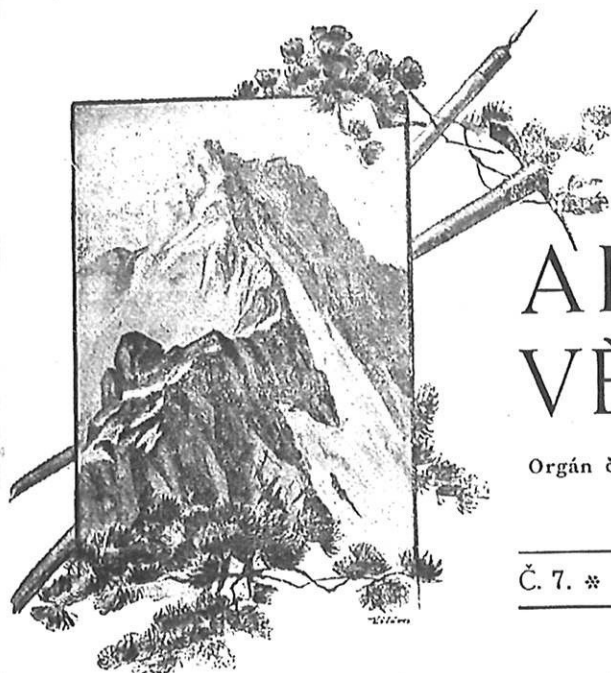
Věstník zasílá se členům českého odboru slov. alpského družstva zdarma. — Předplatné na rok I zl. 50 kr., pro členy klubů turistických I zl.

Věstník vydává český odbor slov. alp. družstva řízením Dra. Bohuslava Franty na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží č. 16.

Alpský Věstník vychází prvního dne každého měsíce, vyjímajíc červen, červenec, srpen, září.

Zakládající členové odboru platí 60 korun jednou pro vždy. Skuteční členové platí ročně 6 korun (první rok kromě toho 2 koruny zápisného).

Tiskem České grafické společnosti »Unio« v Praze. — Nákladem českého odboru slov. alp. družstva

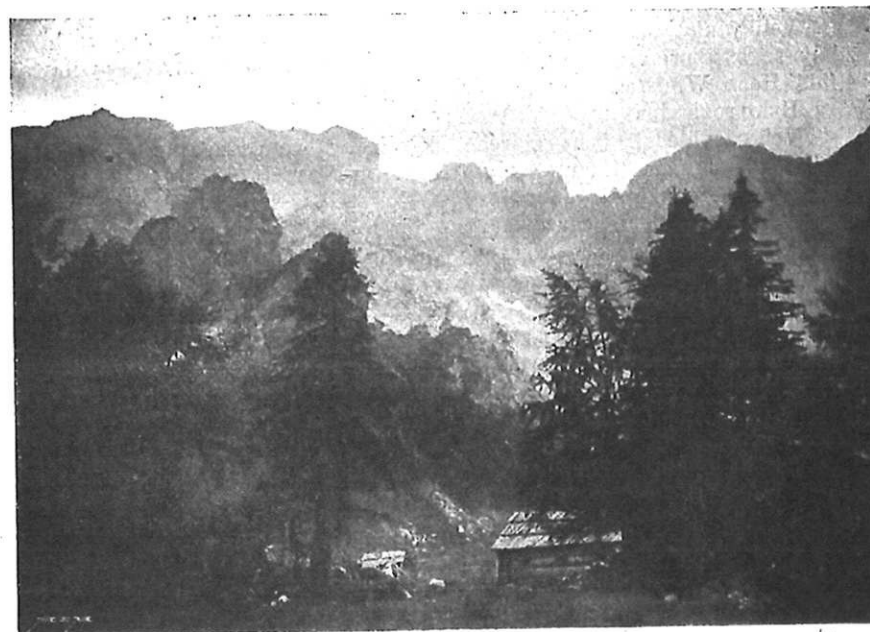
Turska gora

Turski žleb Rinka

ALPSKÝ VĚSTNÍK

Orgán českého odboru slovinského
alpského družstva.

Č. 7. * DUBEN 1902. * R. IV.

Pohled od Okřešely k Turskému žlebu.

Dle fotografie ingen. A. Stěpana. (Fotografováno za deště.)

Hohe Wildstelle.

Vzpomínka V. Ptáka z Ennsthalských Alp.

Ve klíně údolí enžského, kde horská příroda ze všad mne obklopovala, ve vlídné alpské víscce Pruggern, žil jsem jako v ráji na zemi. Ubohá osada Pruggern! Chaloupky jsou téměř všechny pod doškem, k nim tulí se zelené haluze stromů merunkových v zlatové zátopě právě dozrávajících plodů a temné břechťany s divokým vínem pnou se kolem okének jako dlaň malinkých. V zátopě květů, vydávajících opojnou kořenovou vůni, šlehá pěnou zvlučná Enže.

Z tohoto horského hužda probíhal jsem denně hned za svítání blízké i dálné okolí. Někdy volil jsem cestu do městyse Gröbmingu. Je to nevelké městečko, ležící na trati poenžské dráhy ze Selzthalu k Bischofshofenu směřující. Již původ jeho budí upomínky. Úchvatnou scenerii temných lesů, v nichž Gröbming jest zasazen, ukončuje na severu pozadí hrdého Kammu. Od útvaru a podoby tohoto těžce dostupného vrchu (Kamm — greben — hřeben), jehož nahé štíty trčí do výše 2141 m, pojmenovali asi pradávni obyvatelé slovanského původu toto místo, jež bylo ve slovo Gröbming změněno.

Nebylo vrcholu v širém okolí, z něhož bych nebyl pohlížel na horský svět; byl zvláštní půvab v té selance, v životě s přírodou, v níž odevzdal jsem se cele přírodě, aniž jsem se nadál, že nadchází doba rozluky. —

Byl krásný večer, hory, skály i lučiny zdály se být sevřeny snem. Ani list nehnul se na stromě. Seděli jsme v zahrádce před naší bílou chaloupkou v Pruggern, umlouvajíc plány na poslední dny.

Veliký zlatý měsíc zaslivil, žulové útesy navršeny jedny na druhých zdály se býti při světle měsíce věžemi chrámů, a mezi nimi třpytila se štíhlá Hohe Wildstelle.

Bylo rozhodnuto!

Večer vyhledali jsme starého, bývalého lovce a znalce těchto tajů krajiných Johana Edera (vulgo Gastaller-Hansel), který po dlouhém smlouvání — poukazuje na své stáří — přece svolil ku průvodu.

Byl žhavý červencový den, když ve 4 hodiny odpoledne vykročili jsme přes zápraží našeho domečku v Pruggern a vešli jsme podél levého břehu dravé bystřiny „Sattenthalbach“ do hlubokého údolí. Brzy počali jsme příkrě stoupati. Jako v divokém parku kráčeli jsme úzkou cestou pod klenbou věkovitých stromů, kde sta potůčků zurčelo po skalách. Vlahý dech ovíval naše tváře.

Z hluboké tůně Sattenthalské zazněl ryčný chorál, plný vzdorn stísněného potoka, který stenaje zmítal s sebou v temné propasti dvou ostrých skal. Soumrak lehce se snášel na hory, okolí naše ještě více se tmělo.

Půl druhé hodiny trvala naše spěšná chůze; náhle počal les řídnout, a než vykročili jsme z tmavého úbočí, jako kouzlem proskakovala skrze mřížoví silhoueta a konečně objevila se před námi v červených dohasínajících slunce, daleko na obzoru v plné kráse, ověšena bílými stuhami stříbrného sněhu, jenž v dlouhých pásmech spouštěl se v hlubokou rokli — Hohe Wildstelle!

Stoupali jsme mlčky po hebkém mechu mezi bujnými travinami. Slunce zmizelo za hory. Po půl druhé hodině blížili jsme se k poslední

chatrči v ponurém okolí, kde ohromné útesy skalní visely nad kotlinou. Obstarlá salašnice nás ochotně přijala ke stolu i na nocleh.

Noc byla nádherná, na oblohu vysoko nad roklí vyšinul se měsíc a hvězdy jasně svítily; oheň na ohništi vesele praskal.

Průvodce vlezl na půdu a připravoval v seně lůžka. Laskavý čtenář dovolí, abych mu několika slovy představil našeho stařečka Hansla. V mládí byl pastevcem, pak postupoval na lovce kamzíků, a nyní ve stáří obývá bídnou chatrč v Pruggern, kde spravuje hodiny, deštníky, letuje prsteny a řetízky, se zálibou stahuje zastřelené kočky, kuny a psy, a v zimě zvláště robí ohříváče na nosy. Ptali jsme se na jeho stáří; jaksi v rozpacích odpověděl: „I geh mit'n Kaiser“. Při svém drsném zevnějšku je člověk řádný a mírný, neboť žije o samotě, nedoznal sklamání a pochyb, jež zosťují povahu. Znal téměř každý kámen v okolí. Za malou chvíli ulehli jsme na připravená lůžka v seně.

Ve dvě hodiny za jasné úplňkové noci vyšli jsme jeden za druhým ze salaše, přešli jsme divoké skalní koryto bystřiny, pak vystupující již ostře vzhůru, proplétali jsme se kosodřevinou, jejíž haluze věšily se nám na nohy a stěžovaly každý krok. Za 2 hodiny prudkého vzestupu míjíme v bujném podrostu uložené malé skalní jezírko (Stierkaarsee), v jehož průzračné, křišťálové vodě probhání se siven alpský (Saibling, Salmo salvelinus). Náš Hansl napomíná k moderátu, neboť blížíme se k malým skalním kotlinkám naplněným vodou, tak zv. „Goldlacken“. Jsou to skutečné, zlaté tůně, jichž dno, vyloženo plotýnkami slidy, vyznačuje v tisícovém třpytu zlatový odlesk. Dostupujeme na sněžné pole, které za ranního úsvitu leskne se jako v zátopě brilliantů. Stanuli jsme na bílé ploše sněhu. Jitřenka vstávala, polévajíc hory i doliny radostným světlem, a svit její paprsků zapadl i v rozbourěnou hruď naši. Zhasli jsme lucernu. Brzy, plížili jsme se po příkré moréně kamenné, v krátkých serpentínách šplhali jsme pak vzhůru, přecházejíce místa, kde noha naša sotva opory. Najednou stojíme na výšině, a pod námi v ohromné propasti objevilo se celé nádherné údolí jezerní (Seewigthal).

V průhledném vzduchu stápěla se pod námi jako v zakletí uprostřed černých, rozervaných skal tři smavá jezírka.

Odměnou za námahu vyvíral u našich nohou poslední pramen. Stezka naše svedla nás ku skalnaté hraně po kamenných plotnách jako led kluzkých; okuté podešve našich bot jasně řinčely. Pak protínáme stezku ze Schladingu vedoucí, terén stále více se mění v příkrou skalní stěnu; nastává lezení. Míjíme nepříjemné, nijak však nebezpečné místo v délce asi 20 kroků opatřené lanem a vysekanými stupni v kolmé stěně.

Lehce vyšplhali jsme se na hranu její, vroubenou po obou stranách bezednými propastmi, jeden po druhém, průvodce naposled, uděluje své rozkazy; v ústřety zavanul ostrý ledový vítr a asi po hodině opatrného stoupaní touto vzdušnou a závratnou pěšinou dostihli jsme nejvyššího bodu.

Bylo po 7. hodině z rána, když dosáhli jsme svého cíle, vrchole Hochwildstelle.

Ve výši houpalo se horoucí, zlaté slunko, modro blankyta dotýkalo se jemně hor.

Dlouho bez pohnutí pohlížel jsem na všecku tu krásu, která jako v pohádce ležela u mých nohou.

K severu, kde barvily se lesy do růžova, poznal jsem zeleně svítící Enži, vinoucí se v kyprých lučinách a její půvabná dolina, osázená bílými vískami, mile oko jímala až po kotlinu Admontskou. Bezprostředně pod námi, pod kolmými prorvami skalními zrcadlí se v purporovém světle hladké tůně tří jezer — tot Seewigthal! Na severozápadě táhne se úrodná vysočina Ramsau a nad ní z temné zeleně lesů trčely skály Dachsteinu, v jehož černých obrysech zářil Šladminský ledovec. Dále v pravo vystupoval dachsteinský předhoří Stoderzinken, fantastický rozeklaný Kamm a nádherný Griming. Na západu jevíly se ponuré propasti a skály Mrtvého pohoří s Prielem i Warscheneckem; dále v pravo Haller Mauern, vápencové štíty admontské a johnbašské. Na severovýchod uzavíraly horizont pohraničné hory, z nichž zvláště jasně vystupovaly Schneeberg a Rax. Na východě byl roztočen celý řetěz nízkých Tur, z nichž zvláště se rýsovaly Bösenstein, Gumpeneck a Knallstein, u nichž v temných lesích dřímala idylla poenžských alp — divukrásné „Černé jezero“. Vysoký údol Waldhornspitze zamezuje širší rozhled, však majestátní stavba Hochgollingu jímá okouzlené oko. K jihu rýsují se Karavanky a Julské Alpy, k nimž se řadí hřbety Vysokých Tur, z nichž v nádherných formách vystupují ledovce skupin Velkého Zvonu a Wiessbachhornu. Vyhlídku ukončují: pohoří Tennengebirge, Loferer Berge a Solnohradsko-bavorské hory. Nejbližší okolí ještě krásí svou nádhrou jezero Ries-ašské (Riesachsee). —

Nebýti milého přítele, který má duši trochu cikánskou a dlouho nikde nevydrží, byl bych zůstal zde snad až do umdlení.

Nezbylo však, než pomýšlet na sestup. Náš dobrý stařeček radil důtklivě, abychom nastoupili zpáteční cestu, traversující jižní stěnu Wildstelle, připomínaje, že pak přes ssutky kamenné t. zv. Wildlochscharte (2.500 m) sestupující ke krásnému jezeru Riesachskému, kolem nejskvostnějšího vodopádu Štýrského „Riesachfall“ dostaneme se snadno do Schladmingu.

Však přítel spatřiv v jezerním údolí u druhého jezera (Hüttensee) ochranou chatu (Hans Wödel Hütte) naléhal, abychom volili nejkratší sestup a co nejrychleji dostali se do chýše.

Rozloučili jsme se tedy s úchvatným rozhledem do světa horského a soukajíce se po kamenných haldách, obcházejíce rozervané skály, hledali jsme příhodná místa k dalšímu sestupu. Zkušenost opatrného Hansla vyvedla nás však přece z tohoto labyrintu skal, a my konečně po slizských balvanech dospěli jsme po dvouhodinné lezení široké kamenné stezky, která vede od jezer na „Höchststein“ (2544 m) ve chvíli stanuli jsme u vrchního jezera, jež obklopeno je ponurou dekorací skalní; ve čtvrt hodině prodíraje se v kosodřevině a mezi trsy alpských růží, a místy brodíce se až po kotníky v ryčných prouzcích potůčků, vyvěrajících z jezera, dostali jsme se do chaty. Opatrovník její přinesl náhodou čerstvé zásoby a ukládal je v propadišti. V té chvíli vesele praskal v malém sporáku oheň a na plotně brzo syčela voda, vařící se na čaj. Únava rychle zmizela, a nabyli jsme zase humoru, jenž nás ku podivu sílil. Sotva jsem vypil číšku čaje, vytratil jsem se z chaty a spěchal jsem po hladkých jako led kamenech těsně k vodopádu. Spousta vody z jezera

ztrácí náhle půdu pod sebou a padá do propasti. Vůkol černé skály trčí do výše svými demonickými tvary. Vodopád divě hučí, z dola jakoby bylo slyšet jeho nářky.

Za klidného odpoledne vydali jsme se pak na další cestu do údolí jezerního k prvnímu jezeru, blížili jsme se zvolna ku skalním stěnám, jež jsme ráno nahoře obcházel, malé stružky pronikající vody rozbíjely se o tvrdé žulové výtesy, po nichž se nám rychle sestupuje. Za půl hodiny jsme u velkého jezera (Bodensee) měřící asi 11 ha, jehož zelené břehy na jižní straně sevřeny jsou velkolepou skalní kotlinou, s jejíž strmé stěny řítí se stříbrné pěny v bělavou záslonu vodopádu. Krásným lesem sestupovali jsme mírně, již značenou cestou, ubírajíce se stále po horském svahu kolem několika selských dvorců, které ve stíně javorů pěkně se vyjímají; pak pomalu sestupujeme lesní silnicí, jež nás přes lučiny vede ku stanici „Haus“. Po šesté hodině z večera unáší nás již vlak do našeho blízkého zátíší. —

A byli jsme opět mezi svými, v tiché víšce Pruggern.

*

Úrazy v Alpách r. 1901.

Sestavil O. Laxa.

(Pokračování.)

6. 16. července opravoval salašník Egger cestu na Wartalpě v Murgthalu při čemž spadl a zabil se.

7. 28. července při výstupu na Černou Prst sřítíl se jistý mladík, jménem Hohenwarter se skal a mrtev zůstal ležeti.

8. Na Bilbergu u Kauderstegu zahynul londýnský majitel lodí Jarvis. Vystoupil se synem na jmenovanou horu, načež syn se odebral až k doldenhorské chatě. Navrátil se však do Kauderstegu nenalezl otce, proto ihned vypravou pomocný sbor, který v horách našel mrtvolu pohřešovaného.

9. 25. srpna spadl s vrchu Grossen Bauen nedaleko Seelisbergu, blíž Urnského jezera truhlářský mistr Hurschler a zabil se.

10. 30. srpna těžce se pádem zranil inženýr Budinský při vyměřování turské dráhy u Malnice.

11. V Horních Rakousích sřítíl se s Ziehbergu syn išelského starosty Koch a zahynul.

* * *

Poloalpistické úrazy postihly loni 58 osob, z nichž 46 zemřelo. Ze subjektivních příčin nastalo 28 úrazů, končilo smrtí 20.

A sice:	celkem	končilo smrtí
neopatrností	21	13
vyčerpáním	7	7

Z objektivních příčin postiženo bylo úrazy 17 osob a z těch smrtelně 14. Z neznámých příčin nastalo neštěstí v 13 případech, při čemž zahynulo 12 lidí.

II. Úrazy alpistické.

A. Z příčiny subjektivní.

a) Způsobené nezkušeností a neopatrností.

Nedostatečná výzbroj zavinila tyto úrazy:

1. 5. srpna podnikli bratři Lingelové z Erfurtu v různou hodinu turu na Nebelhorn. Na cestě setkali se u chaty, a odtud vystoupil jeden na Nebelhorn, druhý chtěl sestoupiti do Oythalu. Jistý senat slyšel pojednou pád kamení a patře v místa, odkud hřmot se ozýval, užířel řítiti se tělo turistu přes stěny.

Teprve druhý den podařilo se záchranné četě snést hrozné roztržštěnou mrtvolu do údolí. Lingel byl nedostatečně ozbrojen, neměl ani okuté boty.

2. 6. srpna opustili čtyři turisté a vůdce chaty Marinelliho ve skupině Berninské, aby vykonali různé výstupy. Jedna partie dala se na Piz Roseg, ostatní na Berninu. První přešli šťastně sněhem vyplněný couloir Marinelliho a šplhali již bodnu ve skalách, když jeden z nich, jménem Gugelloni vykřikl a spadl se stěny, mnohokrát na skálu narážaje, načež sjel couloirem, na jehož úpatí zůstal mrtev ve sněhu ležeti. Vina přičítá se všeobecně vůdci Bonomiovi, který po celou dobu nepoužil lana, ačkoliv se jednalo o lezení velmi exponované, při čemž na úzké římsce asi změněním kroku Gugelloni vykrouzl a spadl.

Nepoužití lana vedlo ještě k dalším třem úrazům:

3. V srpnu slézali Pavesi a Barbetta bez vůdce horu Pizzo Cervandone, nedbajíce mlhy a sněžení. Při výstupu skalní rýhou bylo nutno přelézti zaklíněný balvan, což se prvému podařilo, druhý však spadl a zabil se.

4. 29. září vydal se zamečnický Dittrich z Lince ve společnosti svého přítele na Planšpici v Gessäuse. Při lezení ve skalách bylo nutno přemoci stěnu, při čemž D. se chtěl zachytiti drže dosti vzdáleně. Bud' tato povolila, neb D. ji nezachytil, pojednou vykrouzl a zmizel v hlubíně, kde nalezena jeho roztržštěná mrtvola. Rovněž i zde mohlo být neštěstí odvráceno použitím lana.

5. 7. srpna hodlal kupec L. Donner se svým bratrem soudním adjunktem a vůdcem Haasem podniknouti z chaty norimberské výstup na Wilder Freiger, Wilder Pfaff a Zuckerhüttel. Deštivé počasí je v chatě zdrželo po celý den. Teprve pozítří nastoupena cesta, na níž je zastihla chumelenice a bouře. L. Donner byl po nějaké době již tak unaven, že žádal vůdce, aby je připoutal na laně, což tento odmítl, řka, že toho není zapotřebí. Při sestupu s Wilder Freiger k Bechru sřít se L. Donner do hlubiny, odkud jej na hlavě těžce zraněného odnesli do Bechru. Ježto zde nebylo potřebných nástrojů k vykonání nezbytné operace, ani saní nebo nosidel ku přenesení zraněného do údolí, bylo třeba čekat až do druhého dne na pomocný sbor z Ridnaunu, který zraněného spěšně dopravil do Sterzingu, kdež nešťastník po operaci pozdě provedené za několik hodin zemřel.

Nešetření základních opatření vedlo ku dvěma úrazům.

6. Ačkoli varována, vydala se jistá Angličanka jménem Frassaurd se svými sestrami bez vůdce na ledovec Schlossbergský ve Švýcarech, kde prodala se do pukliny ledovcové, z níž byla mrtva vytažena.

7. Za hluboké temnoty vyšel jistý mladík Testuz z Rambertovy chaty, aby slezl Petit Muveran, při tom spadl a zabil se.

Vykrouznutí způsobilo tyto úrazy:

8. 6. ledna vystoupilo sedm turistů z Zurychu na Schänniserberg. Při sestupu přes východní svah vrchu vypadl jednomu z nich, Saxerovi, pikl. Ten, chtěje jej zdvihnouti, sklouzl a zranil se.

9. 6. června tři mladíci vydali se na Hochthron. Na cestě s vrcholu Geierecku předešel jeden z nich, jménem Fink, oba soudruhy a pojednou zmizel bez hlasu před jejich očima. Mrtvola nalezena teprve druhý den ve skalách. Je pravděpodobné, že Fink sklouzl na oroseném trávníku.

10. 12. června nalezeny na smutkových svazích Grasleithurmu mrtvoly horolezců Nanera a Schrotta. Oba jmenovanou špicí slezli a úraz stal se při návratu pod vrcholem. Stopa na rozvlhlém sněhu, který pokrýval skalní plotny, opravňuje k domněnce, že na nich jeden z turistů sklouzl a druhého strhl.

11. V červenci vystoupil dr. Black z Brightonu se dvěma dámami a vůdcem Carrelem na Tête de Lion (Mont Cervin). Při sestupu vykrouzla jedna dáma a strhla ostatní na laně připoutané. Vůdce sice držel lano několik minut, později ho však síla opustila i byl rovněž stržen do hlubiny. Dr. Black a miss Alice Bellova z Londýna byli vymrštěni přes skalní stěnu a zůstali pod ní mrtvi ležeti, kdežto druhá dáma s vůdcem spadli do sněhové trhliny a značně se zranili; mohli však být zachráněni.

12. Dne 5. srpna spadl jistý Stirzinger z Lince s vrcholové pyramidy Kitzsteinhornu. Nedbaje napomínání svých druhů a vůdce jiné partie, nepoužil S. stupňů v ledu vytesaných, sklouzl a sřít se do hlubiny, kde nalezen již mrtv.

13. 9. srpna přinutila bouře tři turisty na cestě k vrcholu hory Caroux ku sestupu. Zbloudili a museli ve skalách přenocovati. Ráno spatřila jistá žena jednoho z nich, jménem Azaïse, jenž ji zvěstoval, že jeho družci mdlobou již klesají. Při dalším sestupu sklouzl A. na skalní plotně, spadl do propasti a zabil se.

14. Počátkem října vystoupila učitelka Pieralini se svým bratrem na Dent de Lys. Při sestupu učinila chybný krok a tak nešťastně padla na skalní roh, že následoval výron krve na mozek a smrt.

Nebezpečí plynoucí ze sjíždění po sněhových pláních bylo loni novým odstrašujícím případem doloženo:

15. Při sestupu se Sulzfluh ku Lindavské chatě v Rhätikonu hodlala společnost několika turistů s vůdcem sjeti po příkré skloněném sněhovém poli. Vůdce sice zakázal účastníkům, aby sami sjížděli, a pokusil se nejprve sjeti s profesorem Mayerem a jeho chotí; k těm přibíral ještě dra Schwarzenbacha, volice korpulentního pána. Sjíždění dalo se do prvé třetiny hladce, po jedné však váha posledních turistů dala podnět ku přesmyknutí celé skupiny v pravo, následovalo úplné otočení, při čemž dr. Schwarzenbach byl vyhozen hlavou na skály a s roztržštěnou lebkou sletěl do spodního sněhového pole, manželé Mayerovi byli vůdcem zadrženi. Oba se zranili, vůdce zůstal bez pomoci.

Bloudění v horách zavinilo tyto nehody:

16. Při sestupu z Faulhornu ku Breitlauerenské chatě spletl si operní pěvec Wurtler z Triontu cestu, při čemž spadl asi 15 m. hluboko. Ohnivým signálem upozornil na sebe zachránce, kteří jej z vážné situace vysvobodili.

17. 15. června zbloudili dva mnichovští studenti při sestupu se Scheffauer Kaiser a Sonnenecku. Byli noci překvapeni a museli ve skalách přenocovati. Druhý den zaslechli jich pokřik dělníci zaměstnaní na stavbě nové chaty, kteří povolali ihned vůdce z Hinterbärenbadu, již zbloudilé turisty převedli do údolí.

18. 1. července zbloudil ve skalách na Hoher Göllu magistrátní tajemník Gankler z Norimberka, takže byl nucen strávit ve skalách noc. Náhodou šel tudy druhý den turista s vůdcem a s těmi vrátil se G. do Berchtesgadenu.

19. Zachráněn závratí i padl v červenci na Nebelhornu tovární dělník Gutmann a zranil se. Jeho pokřik zaslechli mnichovští studenti a snesli jej do Nebelhorské chaty.

b) Způsobené vysílením.

Tělesné namáhání, které s výstupy na vysoké hory je spojeno, vyžaduje nutně zdravý organismus a nelze se tudíž diviti, že horské tury pro některé osoby mívají mnohdy v zápětí srdeční mrtvici. Loni zaznamenány čtyři takové případy, způsobené přílišným namáháním.

1. 30. června při slézání vrcholových skalních partií Lugaueru byl raněn mrtvicí ředitel dráhy steyrthalské Felix Peyrer. Mrtvola nalezena teprve 7. července a pitvou zjištěno, že P. zahynul mrtvicí.

2. Při sestupu se Schlernu raněn byl mrtvicí gymnasiální ředitel Dr. Hasper z Norimberka.

3. Týž osud potkal pastora Stengela z Pruska při výstupu na Pilat.

4. 2. září při otevření nové chaty „Rifugio Barbara“ na úpatí Croda da Lago odehrál se před očima všech shromážděných následující vzrušující případ. Angličan Burn a Morse s dvěma vůdci slezli Croda da Lago a vraceli se k chatě. Byli již jen asi 15 minut od této vzdáleni, když Burn pojednou sklesl a sjel po smutkovité. Ihned byli z chaty vysláni vůdce s lékařem, který shledal, že turista byl raněn mrtvicí.

5. 12. srpna podnikli bratři Jiří a Rudolf Püringer, studující vysokých škol, výlet na Rax. Zvolili výstup z Höllenthalu přes Katzenkopf. Při slézání poslední stěny byl napřed lezoucí Rudolf P. vysílen, i chtěl se vrátiti; ježto však nenalezl žádnou podporu, spadl a strhl s sebou staršího bratra, k němuž byl lanem připoután. Jiří si roztrhl pádem lebku a ihned zemřel, Rudolf se pouze zranil. K večeru zaslechli jeho volání v Höllenthalu a ihned vypravili se k turistům, odnesli zraněného v místa, kde byl před kamením chráněn a obvázali mu rány. Snesení jeho do údolí mohlo být provedeno až druhý den ráno.

B) Z příčiny objektivní.

Náhlé zavládnutí nepohody vedlo k následujícím nehodám:

1. 8. června hodlali dva bernští turisté vystoupiti na Wetterhorn. Po nocleh u chatě Glecksteinské překvapil je na ledovci nečas, takže sešli se známé cesty. Ze strachu před pádem lavin nevrátili se již do chaty a tak bloudili celé dva dni na ledovci, kde dvakrát přenocovali. Teprve třetí den přišli na známý terén a šťastně sestoupili do údolí.

2. Podobně se vedlo čtyřem Rusům, kteří v srpnu se vydali ze Zermattu na ledovec a zastížení byli nepohodou. Aby nezabloudili a nespadli, vystavěli si z ledu a sněhu chatu a zde strávili dvě noci, jsouce ustavičně sněhem a mlhou obklopeni. Jeden z nich, vida své druhy jen položivé, neboť jich zásoby docházely, pokusil se o sestup, který se zdařil. Ihned odebrala se tlupa vůdce i s turistou vyhledatí nešťastníky. Ti byli ještě na živu a po občerstvení mohli za pomoci vůdce dále jít. Pouze jeden onemocnělý starší účastník musil být saněmi odvezen.

3. 15. srpna odebral se truhlář Uri bez vůdce na Hochkönig. Jej následoval prof. Hörtnagel a dohonil ho na ledovci, načež konali túru společně. Večer strhla se strašná bouře, která zabránila oběma dorazit k chatě. Museli celou noc strávit na vrcholovém hřebenu. Záhy z rána podařilo se prof. H. dostat se do chaty a s přítomnými vůdci spěchali k Uriovi, který ležel v bezvědomí. V chatě se brzy vzpamatoval a mohl sestup dokončit.

4. 12. září opustil württemberský jistý poštovní úředník chatu na Hoher Freschen, byl však na Salterské alpě mlhou překvapen. Při dalším pochodu spadl přes skalní stěnu do horského potoka, z něhož se jen s námahou zachránil. Se zlomenou nohou zůstal zde ležeti celou noc. Ve své tísní vhodil do potoka košili, později punčochy, do nichž vložil lístek s nápisem: „Spadl u Hoher Freschen. Pomozte!“ Když všechna naděje na záchranu zmizela, napsal do notesu pozdravy své matce a svoji závěš. Druhý den sebral veškerou sílu a doplžil se k salaši, kde konečně zaslechli jeho volání. Ihned mu byla poskytnuta pomoc a odvezen do Rankweilu.

(Dokončení.)

*

Vliv hornictví na seznání hor.

Co přimělo člověka vstoupiti ve styk s horstvem, zda touha seznati neznámé, či životní potřeba jakási, nevíme, jisto jest však, že ji vyhledával, byť i dosti pozdě již, za účely obchodními a průmyslovými. V první řadě bylo to hornictví, které naučilo lidi horstva lépe poznávati, byť je vedlo spíše do nitra hor, nežli na jejich vrcholy. Mineralní bohatství hor bylo mocnou vzpruhou orologie, této dnes tak významné části zeměvědy. Víme, že již Faraonové založili v horách kamenné lomy, mající dodávati materiál k obrovským stavbám; v Indii, Malé Asii, Palaestíně, starém Řecku a Itálii byl průmysl kamenický značně vyvinut a také umění utíkalo se k drahocenným darům hor. Mramor lán byl i v Alpách dle svědectví Pliniova (Hist. nat. lib. XXXVI, I. 22): „Předkové naši s podivem zírali k Alpám, jež přestoupil Hannibal a později Cimbrové; nyní láme se tam tisíc druhů mramoru“. Bylo-li k zakládání těchto lomů zapotřebí jakéhosi prozkoumání hor, bylo zajisté ještě podrobnějšího nutno ku objevu ložisek drahokamů, v starém světě tak ceněných. Veliké vážnosti těšily se křišťály „nix glacie durata per annos“*) o nichž Plinius (l. c. L. 37, 2) tvrdí, že jsou jistojistě led**). Byly velmi hledány, zejména průhledné (arentata) a dle váhy placeny. Livia Augusta věnovala Kapitulu křišťál vážící 50 liber, který Plinius sám viděl. Tento sděluje také, že jakási ne právě bohatá matrona za křišťálovou nádobu zaplatila 150.000 sesterceí (13.000 zl.). Poněvadž se křišťálům také léčivá síla přikládala, stalo se hledání jich brzy i životností. Plinius (37, 2) sděluje, že „nejcennější křišťály nalézají se na výšinách alpských, kde rostou ve skalách na tak nepřístupných místech, že ti, kdo jich

*) Seneca, Quaest. natur. lib. III. cap. 25.

**) Glacemque esse certum est“.

dobývají, většinou na lanech visíce, tak činí.“ Obchod zmocnil se vedle křišťálů také barevných křemenů a skamenělín, které se prodávaly na frekventovaných alpských cestách tak, jako dnes řezby a pohlednice. Scheuchzer (Naturgesch. d. Schweizerlandes) na poč. 18. století praví, že hostinský v Silenách měl vždy zásobu křišťálů, a že jednou viděl muže, jenž na zídce u cesty měl vyloženy ke prodeji skamenělíny. Došlo až k tomu, že tyto předměty byly i falšovány. Nemůžeme se blíže o dolech na kovy, které byly četné. Z Norika přiváželo se do Říma železo. Jak ale touha po kovech působila na seznání hor, vidno, z toho, že dávno před Dekenovou výpravou na Kilimandžaro pohlavár národa u jeho paty usazeného vystrojil výpravu na tuto horu, aby se přesvědčil, zda blýsknaué bílé skvrny nahoře jsou stříbrné čili nic. Jeden z průvodců Cortezových vynesl r. 1519. z kráteru Popocatepetlu druzy sírové; potřebné Španělům ku výrobě prachu. Obyvatelé Kavkazu dodávali Feničanům měď; na Sinaji byly měděné doly již 3400 před Kr. Z Xenofontovy Anabase víme, že v horách arménských byly doly na zlato, stříbro a železo. Marco Polo ví o dolech v střední Asii, jež dodávaly nespálitelný asbest. Prastaré doly byly objeveny v Indii, Anamu, opuštěné před vyčerpáním, poněvadž přístroje dobytých nestačily na proniknutí do větší hloubky. Ceylon od pradávna znám bohatstvím svých drahokamů. Za to dobýváno v španělských horách, u Carthageny získával Hannibal 300 liber stříbra denně. Dle Strabona pracovalo zde na 40 000 dělníků. Hory balkánské dodávaly zlato a sůl, tuto již v předhistorických dobách, také v Trausylvanských alpách byly za římské doby rozsáhlé doly. Keltové byli znamenití metalurgové, jak svědčí mimo jiné nálezy u Hallstadtu; také sůl dobývali dávno před Římany. Již v době prvních Faraonů dobýván v Egyptě červený porfyr, v Atlasu dávno dobývána měď, hory mexické dávaly množství zlata a stříbra. Také ve středověku hornictví bylo čilé, na př. v Srbsku, Bosně a Sedmihradsku.

Jest jisto, že tento průmysl neobyčejně přispěl ku seznání hor, ač toto nebylo jeho účelem. Přispěl také nemálo k odstranění onoho strachu, který v dřívějších dobách lidí před horami zachvacoval a k zachování generací s horami seznávaných a dále do hor se odvažujících lidí. Na mnoha místech horníci byli i jsou dnes vítanými průvodci horskými. Ze konečně hornictví i dnes jest příčinou bližšího poznání hor, jest vidno z toho, že pohorí Tianšan stalo se známým obnovením starých dolů salminkových, a že Altai hlavně svými doly do zeměvědy moderní byl uveden.

*

Nové chaty v roce 1902. v Alpách východních.

Ve východních Alpách dokončeny byly r. 1901. tyto chaty:

1. Chata koburská 1920 m ve skupině miemingské (odborem koburským něm. rak. Alpenvereinu).
2. Chata na Haller-Angeru v údolí lafatschském v pohoří Kravendelském (odborem švábským téhož).
3. Chata winnebašská 2372 m v Alpách štubajských (odborem frankfurtským n/O. téhož spolku).
4. Chata vernagtská 2766 m v Alpách oetzthalských (odborem würtz-burským téhož).
5. Chata pforzheimská 2250 m ve skupině sesvennské (odborem pforzheimským).
6. Chata žitavská 2380 m v Alpách Zillerthalských na dolním jezeře gerloském (odborem warnsdorfským).
7. Chata na Hochjochu 3536 m ve skupině ortleské, nejvýše položená chata v Alpách vůbec (odborem berlínským).
8. Rifugio Segantini 2500 m v údolí d'Amola ve skupině Presanella (Società degli Alpinisti Tridentini).
9. Rifugio Barbara na Croda da Lago (soukromý majetek).
10. Chata traunsteinská 1600 m v horách berchtesgadenských (odbor traunsteinský).
11. Chata Stöhrůva na Untersbergu (odbor berchtesgadenský).

12. Chata pod Warschenkem 1566 m (rak. Touristenklub, odbor Windischgarsten).

13. Ricovero Giovanni Marinelli 2017 m pod Forcella di Moreret 2120 m na jižním svahu Monte Cogliansu v severních Alpách Karnických (Società alpina Friulana).

14. Chata Vossova 1523 m na sedle vršíšském ve skupině triglavské (Kraňský odbor něm. rak. Alpenvereinu).

15. Chata Trillerova 2046 m na Krnu v Julských Alpách (sočská podružnice Slov. Alp. Družstva).

16. Chata Tomčeva na Begunšici v Karavankách (radovlická podružnice Slov. Alp. Družstva).

17. Chata na Zahomské planině pod Ojsterníkem v Zilských Alpách (Zilská podružnice Slov. Alp. Družstva).

Mimo to zřízeno v Alpě schönberské nad Dientenem zvláštní oddělení prostora s ložem na seně pro návštěvníky Hochkönigů.

Značejší opraveny a rozšířeny byly loni tyto chaty: v Alpách allgavských zvětšen: Nebelhornhaus, v horách tannheimských chata pfrontská 1750 m na Aggensteinu přístavbou druhého domu, v pohoří Cisařském zvětšena chata Vorderkaiserfeldenská, jež bude nyní po celý rok otevřena, chata Alzbětina na Becheru ve štubajských Alpách novou stavbou rozšířena, chata Karlovarská v horách oetzthalských přístavbou zvětšena a obdržela hospodářství, chata opavská v ortleské skupině, lavinou zničená poněkud opět opravena, v Zillerthalských Alpách rozšířena chata Lancůvská, v dolomitech fassanských zřízena nová budova se 4 ložnicemi a 8 postelemi podle chaty na Alpě seiserské na sedle Mahlknechtově, tamže zřízena kaplička a pokusná alpská zahrádka, Capanna Baitone ve skupině Adamello rozšířena o ložnici s 8 postelemi, Krimlský Tanernhaus nad vodopády přestavěn, chata Solnohradská na Kitzsteinhornu rozšířena; v dolnorakouských horách přestavěna chata cisaře Františka, při chatě Waldeggerově zbudována rozhledna, vedle staré chaty Reissstalské zbudován nový dům dvakrát tak velký, chata Fischera na Kaisersteinu (Schneeberg) byla přestavěna.

Pro příští sezonu chystá se dokončení stavby a otevření těchto chat: v Cisařském pohoří chata na Stripském sedle 1600 m, v oetzthalských Alpách chata Essenská 2112 m na Seebensee, ve skupině ferwallské přístavba k chatě Kostnické 1768 m; chata Gerloská 1695 m v Zillerthalských Alpách, chata Vajolettská 2255 m ve skupině rosegartenské, ve skupině ortleské Rifugio Dorigoni 2500 m ve Valle di Saent. V Kamenném moři značně rozšířena chata Riemannova 2103 m, takže obsahuje nyní 10 pokojů s 24 postelemi a 16 matracemi. Pokračuje se ve stavbě chaty pod Wiesbachhornem 2805 m, chaty Findenigovy pod Višem, chaty Sarotla 1750 m na Zimbaspitze a Hofpürglu ve skupině dachsteinské.

Rozšířeny budou co nejdříve: Freschenhaus a chata Douglasova v Seesaplaně, chata Langkofelská, chata pražská pod Velkým Venetem, chata Mugelská v středohoří štyrském.

Ex.

*

Ze Slovanských Alp.

Od p. univ. prof. Frischaufa obdržel předseda našeho odboru tento list: Spolučenům! V posledním Alpském Věstníku vzpomenu bylo velkého výhledu s Brany. Zmínka tato je příčinou k tomu, že dávám na uvážení toto: Již přes dvacet let snažil jsem se o to, aby pořádkem bylo panorama s této velkolepé rozhledny ve středu Saviňských Alp. Přátelé moji slíbili mi, že tak učiní, ale zůstalo při slibu. Český odbor Sl. Plan. Družstva, jehož mnozí členové jsou výborní fotografové, mohl by lehce provést práci, která vyhovuje požadavkům alpistiky a fotografie. Práce ta provedla by se takto: Celý rozhled se ofotografuje, pak se zvětší, tak že má celkové délky nejméně 150 cm. V tento obraz zakreslí se dálky,

které fotografií se nezachytí a připojí se jména vrcholů; obraz rozmnoží se zinkografií. Zachycení dále bylo by asi třeba provést dle mé theorie o panoramatech. — Práce by nezpůsobila odboru asi mnoho výloh; o tom, že by byla cennou, pokládám pak za zbytečno se rozepisovati.

Johannes Frischauf.

Seznam autorisovaných vůdců v Saviňských a Julských Alpách.^{*)} V Saviňských Alpách: Kremser Fr. (45) v Kokře, Uršič Michal (51), Potočník Vavřinec (51) v Bistrickém údolí. Všichni tři znají celé Saviňské Alpy; Pečovnik Antonín v Lučích, Mermal Blaž v Solčavě (oba pro blízké tury). — V Julských Alpách: Kanduč Jos. (67) Oizinger Ant. (42), v Ovčjavsi v Zajzeře, Eichletter J. (43) a Juran J. (59), v Belapeči: Hlebažna (vyslov Chlebažna) Klement (49), Hlebažna Josef (47), Kovač Petr (45), Rabič Jan (29), Rabič Petr (41), Skumauc Fr., v Šmerc (49), Urbas Frant. (40) všichni v Mojstraně; Plemel Valentin (49) a Vovk Ant. (41) v Bledu, Logar Kašpar (46) a Logar Petr (48) v Bystrici Bochyňské, Skantar Vavřinec (56) v Srednja Vsi, Jelar Vavřinec (43) a Sest Antonín (47) ve Fužine při Bochyňském jezeru, Baumgartner Rudolf st. (60), Baumgartner Rudolf (34), Fillafer Michal (40), Pinter Jakub (56) v Rablu, Mrakič Jan (28), Mrakič Josef (63), Mrakič Josef (33), Mrakič Ondřej (47) v Bovci (Flitsch), Komac Ondřej v. Mota (50), Šore Jan v. Zuet (52), Šore Ondřej v. Kovič (48) v Logu, pošta Bovce, Perdič Ondřej v. Mataja (51) v Zatoľminu, pošta Tolmin, Rogar J., v Korobidlu (47) v Kráňské Goře. — Poznámkou, kterou připojujeme, nechceme o žádném vůdci zde jmenovaném říci, že byl by méně zdatný než ti, které zvláště uvedeme. Ale z vlastní zkušenosti a z projevů jiných našich i cizích turistů připojujeme, že tři první jmenovaní vůdci pro Saviňské Alpy, mojstranští vůdcové, dále Oizinger, Eichletter, Komac a všichni vůdcové v Rablu jsou výborní, a že je možno doporučiti každému turistovi.

Z činnosti Saviňské podružnice za r. 1901. Minulý rok nepostavila podružnice nové chaty nebo důležité stezky, jako ve všech předešlých letech, avšak působení její bylo přece zdatné. V prvních letech svého trvání vykonal odbor značné práce nad svou silou, aby získal vhodná místa pro chaty i postaral se také o to, aby je v brzkou postavil, i aby co nejdříve byly provedeny důležité, nákladné horské stezky. Za několik let bylo provedeno opravdu mnoho; odbor byl nucen ustati s novými pracemi, neboť dluhů bylo mnoho. Proto bylo třeba loňského roku poněkud se omeziti a uspořádati finanční poměry. — Stezka turským žlebem od Okročelky ke Skutě byla r. 1901. opravena a opatřena dalšími klíny i lany. Pokračování stezky pod Skutou bylo značně zlepšeno tím, že stezka na nebezpečnějším místě „na streži“ byla přeložena poněkud níže, tak že sráz je nyní jenom na jednu stranu. Pod úpatím Skuty zřízena cisterna na návrh prof. Frischaufa, poněvadž po blízkou není pramene; cisterna bude letos vyceментována a přiměřeně pokryta. Také na cestě kolem rozkošného vodopádu Rinky vystřílena skála, tak že stezka je nyní široká a lehce tam lze přejíti každému. Nad vodopádem na levém

^{*)} Skoro všichni vůdci jsou autorisováni něm. rak. alpským spolkem, někteří však naším Slov. Plan. družstvem — V závorkách označeno je stáří vůdců; v. = vulgo.

břehu zřízeny pohodlné schody kamenné. Stezka od Kocbekovy chýše na Ojstrici, jež loni upravena zase pohodlněji, bude letos znovu značena. Některé chaty, zvláště Gornjegrajská chata pod Meninou planinou a Mozirská chýše byly pohodlněji upraveny. Chata Kocbekova měla hospodářství po tři měsíce; hospodář Jurij Planinšek zároveň opatroval ombrometrickou stanici. Návštěva chaty vzrůstá se každým rokem, zvláště od té doby, kdy čeští turisté hromadněji počali navštěvovati Saviňské Alpy. Odbor pořádal výlety na Ojstricu, na Meninu Planinu společně s Kamnickou podniknicí dále do Pekla u Žalce a na Mrzlicu. Poslední výlet byl pravým národním svátkem; v „Pekle“ přítomno bylo 300 osob. — Saviňská podružnice má šest chat: Kocbekovu pod Ojstrici, Gornjegrajskou na Menine Planine, Mozirskou na Golteh nad Mozirjem, Lučskou na cestě od Luči k Ojstrici, Hausenbichlerovu na Mrzlici u Žalce, Bočskou na Boču u Poličan; dále postavila kapličku sv. Cyrila a Metoděje pod Ojstricou a verandu u vodopádu Rinky. — Zřízeny, opraveny a označeny byly stezky v okolí Gornogradském, Vranském, Celjském, Šostanjském, Slovenskogradském Slovenskobystrickém. — Letos opravila označí odbor zvláště ty cesty, které vedou ze Štýrska do Korutan do Bely, Železné Kaple, Koprivna, Črna; nová cesta bude zřízena z Gradčence do Mozirské chaty; bude to nejbližší a krásné romantické spojení z Ljubna i Gornjegradu. Bude-li dosti peněz, pořídí se více.

J. Šijánek.

Pro turisty a botaniky v kraňských Alpách. Prof. A. Paulin vydal v loni v Lublani u Fischera zajímavé dílo „Beiträge zur Kenntnis der Vegetations-Verhältnisse Krains“, jež obsahuje v sešitě dosud vyšlém dvě stě popisů květin a jejich nalezišť z kraňské flory podle herbáře, jež nyní nově — i na výměnu — zakládá. U každé rostliny jsou pečlivě označeny naleziště, povaha půdy atd.

Z výkazu o turách členů rak. alpského klubu dovídáme se, že 13 členů podniklo r. 1901. větší výstupy v „naších“ Alpách, z nichž některé byly vykonány poprvé. Ze známých všude alpských navštívili hory naše Crespi, Kühnel, Lucerna, Radio-Radiis, Oskar Schuster, Wolf z Glanvelu.

Štýrskohradecký odbor rak. klubu turistů se v březnu rozešel. „Stidsteirische Presse“ připomíná, že býval to jeden z nejvážnějších a nejčinnějších alpských odborů spolku, který sice býval dříve v přátelském poměru se Slov. Plan. Družstvem, který v posledních letech však umlčoval všechny práce družstva i důležité podniky v Saviňských Alpách (práce našeho odboru i saviňské podružnice Sl. Plan. Družstva).

V bochyňském tunelu, který má délku asi 6300 m, bude nutno prokopati přibližně 430.000 m³ skal; k tomu bude třeba užiti as 2500 metrických centů traskaviny. Zdiva (kvádrů a jiného zdiva) bude v tunelu zapotřebí as 120.000 m³. — Průkop tunelu má být hotov nejdéle do 1. února 1905. (Z Oesterr. Wochenschrift für den öffentl. Baudienst.)

*

Dráhy.

Dráha Zillerthalská jezdí od února již do Kaltenbachu; do Zelli na Zille je odtud 1 1/2 hodiny pěšky, 3/4 hodiny povozem.

Švýcarská vláda podala velké radě v Bernu návrh zákona o stavbě nových drah a subvencí státu pro ně. Jedná se o 22 drah nových; v horských krajích mají být stavěny zvláště dráhy z Frutigen přes Brig k Lutschbergu, dráha údolím Simmenthalu do Saanen-Waadt a dráha po pravém břehu brienzkého jezera.

*

Různé zprávy.

K poznání přesného útvaru země. Jak sděluje se v Ch. A. Schottově „The Transcontinental Triangulation and the American Arc of the Parallel (Washington 1900.)“, bylo v letech 1871.—1898. provedeno měření rovnoběžníku v 39° sev. šířky na délku 49 stupňů (což činí více než desetinu největšího kruhu rovníkového). Měření počalo od atlantického oceánu; překročeno bylo horstvo alleghanské, na to široké řečiště Missisipi, potom horstvo Rocky Mountains ve výši nad 4000 m a stejně vysoko Sierra Nevada, pak dosaženo bylo tichého oceánu, kde již ve vzdálenosti 55 km od pobřeží vyměřena byla hloubka 1800 m. Četné fotografické obrazy v horských stanicích dosvědčují, jak těžká byla tato práce, která stála 500.000 dolarů, a kterou výborně spojen byl praktický účel, zajistiti pro 14 států Unie geodetické základy, s vědeckou intencí, přispěti značně ku znalosti celé země naší.

J. Frischaufer.

Z nejstarších dějin alpské techniky. Nynější technika alpská není dítkem teprve moderní doby, nýbrž produktem neustálého vývinu již od prastarých dob. Tak na př. původní způsob ochrany proti oslnění na sněhových pláních spočíval v tom, že si lidé spouštěli vlasy před oči, jak to dnes ještě činí domorodci v Himalaji (Boeck, Indische Gletscherfahrten). Tibetanci dle svědectví Nierenbergova (hist. nat. lib. XVI. 69) v 17. století chránili se „záclonami očnic, zhotovenými z velmi jemných sítí“. Vojáci Kyrovi vážali si před oči černé šátky, naučivše se tomu od domorodců (Xenophon, Anabasis IV.). O používání lana na ledovcích sděluje již Scheuchzer (Naturgesch. d. Schweiz-landes) na počátku 18. století: „Aby celá společnost byla zajištěna a šťastně přešla, často jedno s druhým na jistou vzdálenost silným lanem svazují, aby, kdyby některý do šterbiny zapadl, ostatními mohl býti zachráněn“. Tyž autor uvádí také, že pukliny ledovcové přeskakovány pomocí tyčí, anebo na prknech překračovány. V jeho době také byla již alpská hola, železek a kovových bot obecně užívána. Gessner (Descriptio Montis Fracti*) praví, že alpská hůl je 11 stop dlouhá a železnou špičí opatřena.** V Pyreneích byla lytka pletená, zvaná „aberca“ dle prvního krále Arragonského, který již je nosil kdykoli lázni Canteretských užíval. — Horské boty nebyly všude stejné. Obывatelé Elbursu ovijeli své nohy kozími kůže, Islandané tuleními, Slované užívali opánků. Účastníci anabaze přivazovali svým mezkům při překračování sněhových polí armenských velehor pytle pod nohy, aby nemohli zapadnouti. Za týmž účelem připínali na podešev bot kulaté železné kruhy odtud: (κυκλοπόδες). Laponci přivazovali na nohy prkénka, zajisté zárodek nynějších lyží. V Alpách za dob Scheuchzerových (druhá půle 17. a počátek 18. stol.) užíváno okrouhlých dřevěných obručí, jimiž křížem protaženy šňůry; tam, kde se protínaly, přivázány nohy. Tedy již něco velice podobného našim sněžnicím. — Také kdykoli lázni Canteretských užíval. — Uvádí již Polybius (Lib. III.) o Hannibalovi, že „užíval domorodých vůdců“. Uxiové na průsmycích hor Perských vybírali již za Alexandra Velkého poplatek za přechod. Daniel (Hdbch. d. Geogr.), uvádí cestovatele, jenž r. 1099. „Splugenbergk“ provázen vůdci, opatřenými jakýmsi pikly.* V dobách Scheuchzerových bylo vůdcovství ve Švýcarsku již stavem, neboť varoval, aby nikdo bez vůdců do hor nechodil. — Horských chat sice nebylo, ale cestující nalézali u určitých pastýřů přístřeší i pohostinství, aspoň již v 17. století, jak sděluje Gessner: „Pernoctavimus in foevili quodam apud pastorem sane benignum et hospitalem, qui variis de lactario opere cibis nos refecit.***“ Některé hospice ovšem pocházely již ze středověku, ano i ze staro-

*) Mons Fractus. = Pilatus.

**) Baculis nixi, quos alpinos cognominant et mucrone ferreo praepilare solent.

***) „quattuor viae ducibus, qui praebant et palis ac rutris viam aperiebant“, Descriptio montis Fracti.

věku, jako na př. římský chrám Penninův na Velkém sv. Bernhardu. Jeden z nejstarších soukromých hostinců je asi „Wirtshaus zum weissen Stein“ na průsmyku albulském, o němž se již Scheuchzer zmiňuje.

Rakouský klub turistů, který měl loni 9073 členy, má z veškerých svých chat, zvláště chat — vlastně hostinců — pod Raxalpou a Schneeburgen značný příjem. Na pachtovním bylo mu ze sedmi chat zapláceno přes 7000 korun. Většina chýší jeho jest ovšem pasivní. Celkem má klub větších chat 33, kromě toho 44 rozhleden.

Ochrana krajiny ve směru uměleckém. Před nějakým časem utvořil se dle „Revue Alpine“ ve Francii spolek „La société pour la protection des paysages de France“, jehož program zdá se býti velmi zajímavým dle uvedených úryvků jeho stanov. Hlavním účelem spolku jest uváděti ve známost, že každá krása přírodní může prospěti ku cti a obohacení země a zvýšiti její půvab. Zvláště chce spolek chrániti přírodní krásy před zneužíváním obchodní reklamou nebo jinou, před návštěvami, jež ji zohyzdují, a zabraňovati, aby krásy přírodní nebyly poškozovány a ničeny obchodními spekulacemi, stavbami, veřejnými podniky, prováděnými bez ohledu na vzhled krajiny a bez ohledu na materiální zájmy, jež závisejí od vzhledu tohoto. Chce podporovati poznávání přírodních krás krajiny a rozhlásovati každý akt vandalismu, kterým obyvatelstvo i cizinci mají býti o ně oloupeni.

Vůdce Ferdinand Zischg, syn Františka Zischga, který znám je snad každému návštěvníku Suldenu svým typickým zevnějškem a humorem, byl zabít při porážení stromů kmenem na spadnutí. Bratr jeho Jan Josef, aspirant vůdcovský, byl značně poraněn.

Přes Alpy v balonu. Městská rada v Chamonix usnesla se jednohlasně povolit stavební místo ku zřízení Aérodrumu alpského, o něž ucházel se p. Dumontet, ředitel a organisátor misse francouzské pro přepravu balonem přes Alpy. Balon „l'Explorateur Français“ má mít 2000 m krychl. obsah. Pokusné výstupy budou v červnu, červenci a srpnu 1902., potom bude učiněna zkouška přes Alpy dle směru větru buď do Švýcar nebo do Itálie.

V Savojsku bylo někde podzimní počasí bídné tak, že horalé svázeli seno s výše položených senníků až v prosinci a v lednu po sněhu. Blíže Pralognanu překvapena byla výprava celé jedné vesnice lavinami, které odnesly bohužel z části náklad, jiné škody však buhdiž nepůsobily.

Z Cabane Valsorey v massivu Velkého Combinu, o které jsme se již zmínili a jež byla otevřena v létě 1901. ve výši 3100 m. lze dostoupiti na Grand Combin (4317 m) v 5 — 6 hodinách.

Simplonský hospic byl dle článku prof. R. Reinharda, uveřejněného v loňské zprávě obecní vyšší školy v Luzernu, původně vojenskými kasárnami, které zřízeny byly zároveň se stavbou silnice simplonské za Napoleona I. Původní hospic byl daleko níže, blíže Gonda na italské straně, a teprve později přestěhovala se část mnichů řádu Augustiniánského z hospicu sv. Bernardského k sedlu simplonskému.

Komu patří vrchol Mont Blancu? Otázka, která nebyla dosud rozřešena, znovu uvažuje se dle „Revue Alpine“. Dle článku tohoto časopisu zdá se, že náleží nejvyšší evropský vrchol alpský italské obci Courmayeuru, neboť před r. 1860, kdy Savojsko připadlo Francii, při stanovení hranic mezi Savojskem a provincií Aostskou přisouzeno bylo obci Courmayeurské vlastnictví Mont Blancu na nynější italské straně celé, na straně francouzské směrem k Chamonix až pod ledovce.

*

Zprávy spolkové.

† Profesor státního gymnasia v Hradci Králové J. Ziegler.

Opravdu se smutkem došli jsme se o úmrtí váženého tohoto člena našeho, velice milého, šlechtného muže a vzorného pedagoga, tím více se smutkem, že profesor J. Ziegler zemřel v plném mužném věku. Snivý, poetický duch zvěčnělého okřával v myšlenkách na horské toulky, na něž zase tolik se těšil. Buď mu vzpomínka vděčná.

Členové odboru račte na cesty do slovanských Alp vzít s sebou členské legitimace, jež jediné dle sdělení ústředního výboru prokazují oprávněnost k výhodám, jichž jsou účastní členové v chatách Slov. Plan. Družstva.

Tombola, pořádaná 4. března v dolejší Žofinském sále, vydala se výborně. Účastenství bylo velké, větší než loni i předloni, zábava byla živá, srdečná, výher bylo množství, mnoho mezi nimi cenných. Čistý výtěžek tomboly činí 333 K 40 h. Po tombole oživena byla zábava krásným sborovým zpěvem slovanských studujících, kteří k radosti všech účastníků dostavili se ve velkém počtu.

Kraňská podružnice konala v únoru roční schůzi. Odbor, který má 88 členů, upravil a označil tabulkami stezky v loňském pohoří a na Velký Storžič, znovu pak cestu na Sv. Jošt.

*

Noví členové odboru:

Paň Marie Pisecká z Kranichfeldu na Smíchově (zakládající), slečna Marie Palloušová v Praze, dšat. p. Prokop Vávra, katecheta v Praze, ct. Český klub velocipedistů v Plzni.

*

Další výkaz o přispěvcích na českou chatu.

Ct. správa akciového pivovaru v Českých Budějovicích	50.—
p. Fr. Křížek, učitel v Praze	10.—
K uctění památky † p. dra. Karla Chodounského od jeho přátel z universitní laboratoře	14.—
p. Alois Štěpán, inženýr, úroky z podílů zápůjčky	6.66
p. prof. dr. Karel Kuffner v Praze	4.—
p. dr. P.	40.—
p. stav. rada Ant. Landa v Praze	4.—
p. Dr. J. Lerch, lékařník a velkostatkář na Smíchově	6.—
Sl. okresní výbor v Uhlířských Janovicích	20.—
Různý příjem	4.30
Sl. ředitelství spořitelny v Kroměříži	5.—
„ Občanská záložna na Smíchově	50.—
p. Adolf Matoušek, ředitel c. k. depos. úřadu v Praze	20.—
sl. H. Krotilova v Praze	6.—
p. J. Skokan, vrchní inženýr v Praze	5.—
p. MUDr. Fr. Kulhavý, c. k. okr. lékař v Král. Vinohradech	10.—
sl. Záložna Vinohradská	20.—
Výtěžek tomboly	333.41
Různé	2.—
Činí v celku	610.37
K tomu dle posledního výkazu	9.967.40
Úhrnem	10.577.77

V Praze, dne 1. února 1902.

*

Hledá se společník na cestu do Alexandrie a Kahýry na dobu 3 týdnů. Odjezd kolem 15. dubna z Terstu lloydovým parníkem. Blíže sdělí odbor klubu českých turistů v Lounech.

*